

bores è radicibus evulsæ, per aëra verterentur. Et Villicorum domus ferè mille cum morte quamplurimorum hominum ad terram dejicerentur, qui rapti à ventis, aut nusquam, aut longè tribus millibus passuum inventi sunt. Torrentes imbrum instar fluviorum decurrerant. Grando autem non minor capitibus puerorum dilapsa, domorum tecta frangebatur. Harum nonnullæ ira solo adæquatæ sunt, ut ubi fuerint, internosci non possit.

Interea ager Brixienfis cotidie à Stortianis usque ad portas Urbis excurritur. Parte alia agrum Cremonensem Bracchiani populantur. Cives, & Oppidani à militibus capti pretio redempti sunt. Stipendiarii verò militari consuetudine liberantur. Duo ex equestri ordine milites Antonius Fichinus, & Bartholomæus Bononienfis cum pararent ad Annibalis castra transfugere, capti à Scipione laqueo suspensi sunt, eoque maximè quod eorum culpam in Corneum transferebant, asseverantes ejus jussu tentare transfugium. Quod cum Corneus pernegaret, torti, ut fama erat, falsà pro veris dixisse professi sunt. Itaque Corneus à culpa falsi criminis favore Scipionis liberatus est. Hic varia erat militum sententia. Sed audivi Legatos, omnem culpam transferre ad Annibalem, qui pollicitationibus ita illis miseris dicere persuaserat, ut Corneum ejus transfugam ulcisceretur. Transierat enim superiori anno nudus, ut ita loquar, ad exercitum Venetorum, cum, ut ipse confirmabat, iram Imperatoris effugeret.

Paternum ex Cremonensi Oppidum, quod superiori mense ab Annibale defecerat, cum stipendiarios noller, etiam mandato Legatorum, recipere: data opera est, ut dolo fallerent. Misso igitur Pollono Præfeco militari, & Roberto Atheniensi, qui cohorti peditum præerat, jubet Scipio excursionem per agrum Cremonensem simulare, ac tentare, si qua peditibus munire Oppidum possint. Id ita factum est; captis enim Paternensibus dolo, blandisque verbis, ut Literas Legatorum fervarent, quas illi secum tulerant, nonnulli sagittarii castellum per insidias ingrediuntur, dum Oppidani Pollonum extra cancellos alloquerentur, quibus invitis Oppidum ducentis peditibus munitum est; quod factum Annibal impatiente ægrèque tulit, propterea quòd erat maximo impedimento, & comeatibus oberat.

Donatus domesticus Annibalis miles bona fide in campis Montoroni captus est. Acceperat enim fidei securitatem ab domestico milite Scipionis, ad Imperatorem erepto equo pedes ducitur. Johannes Antonius Gattæ-melata filius, adolescens mehercle magno animo, ac modestia singulari, Donatum sibi, juriq; suo deberi allegabat; fuerat enim ab illius sagittariis captus, ideoque in ditionem suam iturum poscebat. Queritur Judicum Exercitus sententia, an domesticus Scipionis donatus sua fide tutum fecerat, deinde an potuerit illum securare? Prudentissimè quidem ab justissimis Ducibus Rangono, & Cæsare Martinengo sententia lata est; Sacramento enim dignioris statutum est, bona ne fide data in securitatem colloquerentur. Inventum est verum; reliquum verò erat in pectore Imperatoris reservatum, qui in medium multis præsentibus enunciauit, se velle domesticos ejus milites hanc habere auctoritatem, ut hostem suo nomine faceretutum possint. Quibus verbis Donatus, reddito,

A restituroque sibi equo, ad Annibalem remissus est.

Interea Bassitam apud Poncarale, quod Oppidum à nullo incolebatur, fieri Scipio voluit, ne facilem Annibal haberet transitum. Gaido obiens ad Urceos-novos, ad Sunfinum, & alia Oppida, quæ Venetorum exercitui perditæ obesse possent, neve comeatibus impedirentur.

Decimoseptimo Kal. Sextiles excubias Venetorum, & præsidia structis equitum cohortibus, & peditum copiâ, vesperi hostis invasit. Quæ cum non auderent armis concurrere manumque cum hoste conferere, propterea quòd erant milites numero pauciores, ingenti clamore Scipionis exercitum concitaverunt. Scipio primus omnium pedes ad clamorem festinabat; deambulabat enim post cœnam, ita ut fit: sequimur. Interea equus Imperatoris affertur. Scandunt equos permulti milites, partim armati, partim inermes: hostibus appropinquamus. Franciscus Estensis, miles quidem egregius, sed infelix, hostem equitem aggreditur, sed à pedite hasta in inguine vulneratur, quo ictu illico cadens decubuit. Hunc pro sua animi magnitudine omnis pene exercitus in funere familiariter dessevit. Hoc tempore transfugis, qui permulti erant, operatur, & pedestri pugna, ubi quamplurimi utrinque, aut cadunt, aut fauciatii sunt; magis dolo, & insidiis, quam animorum præstantia, propterea quòd ad pugnam persæpse sine Scipione, nullo ordine servato, procedebatur.

Quintodecimo Kal. Sextiles Tiberus ad Brixienfum montium radices excurrit, quibus non satis damni attulit, tum propter locorum difficultatem, tum vel maximè quia Montani ejus regionis vias, & transitus diligenter servabant. Postero die idem ad Urbis portas excurrit, atque illic cum civibus, & stipendiariis, qui ad Urbem pro rebus agendis confluerant, manum conferuit. Tandem occisis equis pluribus, & militibus suis nonnullis vulnere confectis, parvâ cum prædâ ad Imperatorem suum revertit.

Ludovicus Princeps Mantuanus in agrum Afulanum cum mille equitibus, & maxima peditum copia equitatum fecit. Hinc prædane mediocris quidem armentorum, gregumque, & captivorum tricentorum per pedites erepra est, sed negligentia equitum à militibus Scipionis vindicata. Erant enim Afulæ equitum duæ acies, quarum alteri præerat Petachias Viterbiensis, claudus veteri vulnere, sed miles prudentia, & magnanimitate perstreuus; alteram Silvester regebat, quæ erat ex domesticis militibus Imperatoris. Hi cum hostibus ita viriliter dimicaverunt, ut Princeps Mantuanus ab illis discederet, captis sex tantum, & triginta Oppidanis, bovis octuaginta, equis militum tribus cum magnanimo milite Lazaro Pontoliano, cui erat etiam acies femiplena; ex Mantuanis verò sex & viginti equites capti sunt; id ita fuisse Literis Silvester confirmavit; nos verò inter cœnandum, ab inlyto Imperatore nostro Scipione accepimus.

LIBER TERTIUS EXPLICIT.

QUAR-